

MARIO VARGAS LLOSA

DÜNYA SONU SAVAŞI

ROMAN

3. BASKI

Çeviri: SÜLEYMAN DOĞRU

♥ can
çağdaş

MARIO VARGAS
LLOSA
DÜNYA
SONU SAVAŞI

Can Çağdaş

Dünya Sonu Savaşı, Mario Vargas Llosa
İspanyolca aslından çeviren: Süleyman Doğru
La Guerra Del Fin Del Mundo

© 1981, Mario Vargas Llosa

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A.
aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

3. basım: Eylül 2022, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Ekrem Nadi Cantürk

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat Yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak Tasarımı: Alper Zeki

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.
Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.
Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5258-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750752582

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MARIO VARGAS
LLOSA
DÜNYA
SONU SAVAŞI

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

Süleyman Doğru

♥can

Mario Vargas Llosa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kent ve Köpekler, 1984

Yeşil Ev, 1984

Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?, 1991

Elebaşılar - Hergeleler, 1992

Mayta'nın Öyküsü, 1992

Üvey Anneye Övgü, 1992

Julia Teyze, 1994

And Dağlarında Terör, 1996

Masalıcı, 1996

Don Rigoberto'nun Not Defterleri, 1999

Teke Şenliği, 2003

Cennet Başka Yerde, 2006

Kelt Rüyası, 2011

Genç Bir Romancıya Mektuplar, 2012

Ketum Kahraman, 2014

Hıncır Kız, 2015

Katedral'de Sohbet, 2022

MARIO VARGAS LLOSA, 1936'da Peru'nun Arequipa kentinde doğdu. Başkent Lima'daki Leoncio Prado Askerî Okulu'nda edindiği kişisel deneyimlerden yola çıkarak kaleme aldığı ilk romanı *Kent ve Köpekler*'le (1963) kısa sürede üne kavuştu. İlk romanını 1966'da *Yeşil Ev*, 1969'da *Conversación en la catedral* (Katedralde Konuşmalar), 1973'te *Yüzbaşı ve Kadınlar Taburu*, 1977'de *Julia Teyze* izledi. *Dünya Sonu Savaşı*, *Masalca*, *Üvey Anneye Övgü*, *Don Rigoberto'nun Not Defterleri*, *Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?*, *Mayta'nın Öyküsü*, *Teke Şenliği*, *Cennet Başka Yerde* gibi yapıtlarıyla günümüzün en seçkin yazarları arasındaki yerini aldı. 1993'te yayımlanan *And Dağlarında Terör* adlı romanı Planeta Ödülü'ne değer görüldü. Edebiyat eleştirisi alanında ise Gabriel García Márquez, Flaubert, Sartre ve Camus'nün yapıtları üzerine kitaplar yayımladı. 1990 yılında Demokratik Cephe'nin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerinde Alberto Fujimori karşısında başarılı olamadı. 2010'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

SÜLEYMAN DOĞRU, 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğrenimini ise İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998 yılında mezun oldu. Institut Catholique de Paris'te kütüphanecilik ve dokümantasyon formasyonu aldı. İspanyolca ve Fransızcadan çok sayıda çevirisi bulunmaktadır.

Önsöz

Eğer 1971'de *Os Sertões* adlı kitabı beni Canudos Savaşı'ndan, trajik bir kişilikten ve Latin Amerika'nın en büyük anlatıcılarından birinden haberdar eden Euclides da Cunha olmasaydı bu kitap yazılamazdı. Embriyon hali olarak nitelenebilecek –ve çekim aşamasına hiçbir zaman geçemeyen– bir film senaryosundan yola çıkarak sekiz yıl sonra yazmayı bitirdim. Bu roman bana, Londra ve Washington'ın kütüphanelerinde, Rio de Janeiro'nun ve Salvador'un tozlu arşivlerinde, Bahia ve Sergipe *sertão*'larındaki¹ bunaltıcı yolculuklarda hayatımın en güzel ve en heyecan verici yazınsal maceralarından birini yaşattı. Efsaneye göre Vaiz'in vaaz verdiği bütün köyleri dostum Renato Ferraz'ın eşliğinde dolaştım ve oralardaki insanların, sanki toplar isyancıların kalesine doğru hâlâ gümbürdüyormuş ve üzerleri diken kaplı yapraksız ağaçlarla dolu bu çöllerde kıyamet her an kopabilirmiş gibi, Canudos hakkındaki ateşli tartışmalarını dinledim. Tilkiler patikalarda bizi karşılamaya çıkıyordu ve yolumuzun üzerinde çıplaklarla, peygamberlerle ve Ortaçağ aşk hikâyelerini anlatan gezgin öykücülerle karşılaşıyorduk. Eskiden Canudos'un olduğu yerde şimdi yapay bir göl vardı ve bunun kıyılarında o korkunç muharebelerden kalma paslanmış silahlara ve cephanelere sıkça rastlanıyordu.

Bu roman üzerinde çalışırken çok sayıda Bahia'lı bana yardım elini uzattı; onların arasından, Renato'nun dışında üç

1. Brezilya'nın kuzeydoğusunda bulunan, kendine özgü yarı kurak bir iklime ve bitki örtüsüne sahip yarı çöl bölgeler. (Ç.N.)

kişinin adını burada anmazsam nankörlük etmiş olurum: Antônio Celestino, José de Calazans ve Jorge Amado.

Onu 1977'de, Cambridge, Churchill Colege'daki küçük bir apartman dairesinde yazmaya başladım ve 1980 sonlarında –Wilson Center sayesinde bulduğum– Washington DC'nin, etrafında şahinlerin uçtuğu ve balkonlarından Abraham Lincoln'ün Manassas Muharebesi'nde savaşan birlik askerlerine yüreklendirme konuşmasını yaptığı tarihî bir kulesinde tamamladım.

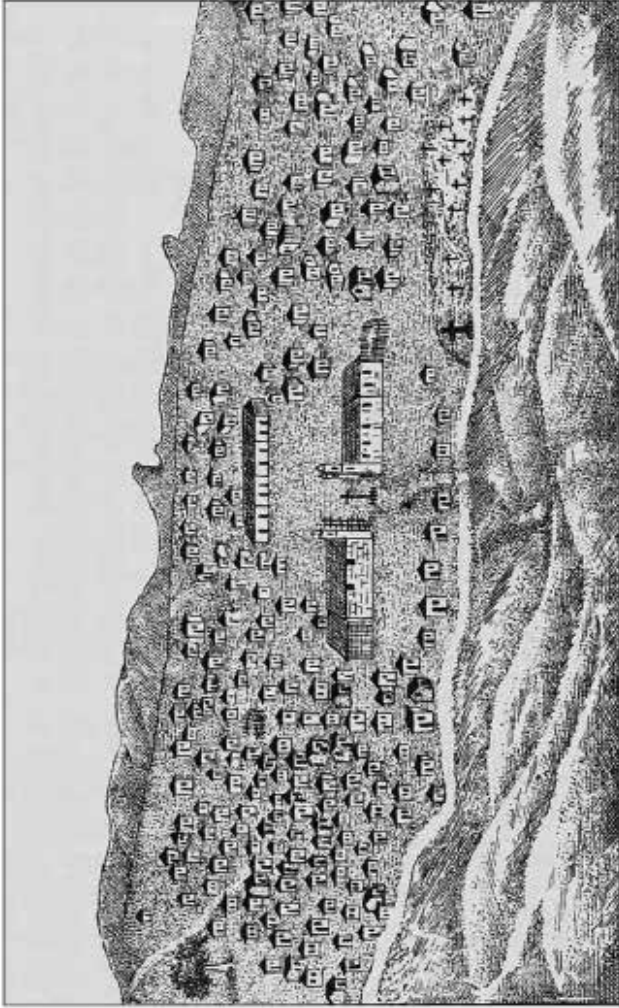
Mario Vargas Llosa
Londra, Haziran 2000

Öbür dünyada Euclides da Cunha'ya;
bu dünyadaysa, Nélida Piñon'a.

O Fanatico Antônio Conselheiro.¹

1. (Port.) Aşırı dinci Vaiz Antônio. (Ç.N.)

Vista de Canudos tirada do alto da Favella pelo Academico Martins Horcades.¹

1. Akademisyen Martins Horcades tarafından çizilen Canudos'un Favela Tepesi'nden görünüşü. (Ç.N.)

*“O Anti-Christo nasceu
Para o Brasil governar
Mas ahi está O Conselheiro
Para delle nos livrar.”¹*

1. (Port.) Deccal doğdu / Brezilya'yı yönetmek için / Ancak orada Vaiz var / Bizi ondan kurtarmak için. (Ç.N.)

BİR

I

UZUN BOYLU ADAM o kadar zayıftı ki hep profilden görünüyor gibiydi. Teni esmer, kemikleri çok belirgindi ve gözlerinde asla sönmeyecek bir ateş yanıyordu. Ayağındaki papaz sandaletleriyle üzerindeki mor tunik arada sırada *sertão*'daki köyleri ziyaret ederek çocukları toplu halde vaftiz eden ve birlikte yaşayan çiftleri evlendiren şu misyonerlerin kıyafetini andırıyordu. Yaşını, kökenini, hayat öyküsünü bilmek imkânsızdı ama sakın suratında, alçakgönüllü davranışlarında, sarsılmaz ciddiyetinde, vaaz vermeye başlamasından önce de insanları kendine çeken bir şey vardı.

Belli sayıda haftanın, ayın ardından bir anda ortaya çıkıyordu; ilk başlarda tek başına, daima yaya olarak ve yolun tozuna bulanmış bir halde geliyordu. Köyün yegâne sokağında belli bir aceleyle, hızlı adımlarla yürürken uzun silüetinin ana hatları şafak vaktinin ya da yeni doğmuş güneşin ışığı altında beliriveriyordu. Çanlarını tın-gırdatan keçilerin, köpeklerin ve ona yol açıp meraklı bakışlarla inceleyen çocukların arasından kararlılıkla ilerliyor, onu tanıyan, başlarıyla selamlayan ama selamlarına asla karşılık bulamayan kadınlar ona maşrapalarda keçi sütü ve tabaklarda manyok unu ve fasulye ikram etmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Ama o, köyün kilisesine

varmadan ve binanın yıkık, boyalarının dökük, kulelerinin çökük, duvarlarının delik deşik, zemin döşemesinin kalkık ve sunaklarının kurtlar tarafından kemirilmiş olduğunu bir kez daha, yüz birinci kez teyit etmeden ne bir şey yiyor ne de bir şey içiyordu. Yüzü, çocuklarını ve hayvanlarını kuraklığın katlettiği, her şeyini kaybetmiş, nereye olduğunu bilmeden kaçmış, kaçmak için evini ve ölümlerinin kemiklerini terk etmek zorunda kalmış bir göçmeninkini andıran bir acıyla hüzünleniyordu. Bazen ağlıyordu ve bu ağlamalar sırasında gözlerinin kara ateşi yoğunlaşarak korkunç ışıltılar yayıyordu. Hemen akabinde dua etmeye koyuluyordu. Ama dua edişi diğer erkek ya da kadınlarinkinden çok farklıydı: Sunağın olduğu ya da eskiden bulunduğu ya da bulunması gereken yerin karşısında yüzükoyun yere, taşların ya da yerinden çıkmış kargoların üzerine uzanıyor ve orada, bazen sessizce bazen yüksek sesle bir-iki saat boyunca, köy halkının saygı ve hayranlık dolu bakışları altında dua ediyordu. Bildik “Göklerdeki Babamız” ve “Ave Maria” dualarının yanı sıra daha önce kimsenin duymadığı ama günler, aylar, yıllar geçtikçe insanların ezberleyeceği başka duaları da okuyordu. “Papaz nerede?” diye soruyordu, “Neden burada sürünün bir çobanı yok?” Zira köylerde papaz olmaması ona Tanrı’nın evinin yıkıntısı kadar acı veriyordu.

Ancak evinin içinde bulunduğu durumdan ötürü İyi İsa’dan af dilemelerinin ardından yemeyi içmeyi kabul ediyordu: Kıtlik yıllarında bile köy halkının ikram etmek için birbiriyle yarıştığı yiyeceklerin en fazla tadına bakıyordu. Bir çatının altında, köylülerin kullanımına sundukları evlerin birinde uyuyarak kendini şımartıyordu ama ev sahibinin hamağına, divanına ya da döşegine uzandığı çok nadir görülen bir şeydi. Herhangi bir battaniyeye falan ihtiyaç duymadan olduğu yere kıvrılıp kolunu, oltu taşı renginde dağınık saçlı kafasının altına yas-

tık yapıyor ve bu şekilde birkaç saat uyuyordu. Uyku süresi o kadar kısaydı ki en son uyumaya giden daima o olmasına rağmen hayvanları otlatmaya götür en er- kenci sığırtmacı ve çobanlar bile onu kilisenin duvarlarını ya da çatısını onarıırken görüyordu.

Vaazlarını günbatımında veriyordu; o saatte erkek- ler tarladan dönmüş, kadınlar gündelik ev işlerini bitir- miş ve çocuklar da çoktan uykuya dalmış oluyordu. Va- azlarını tüm *sertão* köylerinde, ana sokakların kesişme noktasında bulunan ve şayet bankları, kameriyeleri, bah- çeleri olsa ya da bir zamanlar varken kuraklıklar, salgın hastalıklar ve bakımsızlığın yok ettiği o şeyler korunmuş olsa, meydan diye adlandırılabilir şu ağaçsız, taşlık düzlüklerde veriyordu. Vaazlarını, Kuzey Brezilya gök- yüzünün kararıp yıldızlarla kaplanmadan önce beyaz, gri, mavimsi bulut kümelerinin arasında alev alev yandığı ve ileride, yukarıda dünyanın enginliğinin üze- rinde devasa bir havai fişek varmış gibi görüldüğü o sa- atte veriyordu. Vaazlarını, böcekleri kovmak ve yemeği pişirmek için odun ateşlerinin yakıldığı, bunaltıcı nemin azalıp hastalıklara, açlığa ve yaşamın dertlerine göğüs germe yolunda insanlara moral aşıl原因 bir meltemin es- meye başladığı o saatte veriyordu.

Etrafını saran insanların hiçbirine özel olarak bakma- dan ya da daha doğru bir ifadeyle, akkor halindeki gözle- riyle yaşlılar, kadınlar, erkekler ve çocuklar topluluğunun arasından ancak onun görebileceği bir şeye ya da birisine bakarak basit ama önemli şeylerden bahsediyordu. Söy- ledikleri herkesçe anlaşılıyordu zira bunlar her nasılsa zamanın başından beri bilinen ve insanın anasından em- diği sütle birlikte öğrendiği şeylerdi. Dünyanın Sonu ve Mahşer Günü gibi, belki de köy halkı daha yıkık şapeli ayağa kaldırmaya fırsat bulamadan gerçekleşebilecek gün- cel, somut, gündelik, kaçınılmaz şeyler. İyi İsa evinin böy-

le kaderine terk edildiğini görünce ne olacaktı? Yoksula yardım etmek yerine dinsel hizmetleri karşılığında onun ceplerini boşaltan papazların davranışına ne diyecekti? Tanrı'nın sözlerini satmaya hakları var mı? Onları sevabına vermeleri gerekmiyor muydu? Bakirlik yeminine rağmen düzüşen o papazlar, Babamıza hangi mazereti sunacaklardı? İz sürücünün jaguarın ayak izlerini toprakta okuduğu gibi insanların düşüncelerini okuyan kişiye bakalım yalanlar uydurabilecekler miydi? Temiz bir ruhla, bir şenliğe girer gibi girdiği takdirde insanı mutluluğa taşıyan ölüm gibi gündelik, bilindik, kullanışlı şeyler işte. Onlar hayvan insanlar mıydı? Eğer değilse, diğer tarafta bulacakları O'na saygının bir işareti olarak o kapıdan en güzel kıyafetlerine bürünmüş halde geçmeleri gerekiyordu. Onlara cennetten ve aynı zamanda da cehennemden, İt'in zemini kızgın korlar ve yılanlarla kaplı mekânından, şeytanın zararsız görünümlü yeni kimliklere nasıl bürünebileceğinden bahsediyordu.

İç kesimlerden gelen sığırtmaçlar ve işçiler onu sessizce, merakla, korkuyla, heyecanla dinliyorlardı; aynı şekilde kıyılardaki şekerkamışı tarlalarından gelen köleler ve azat edilmişler, kadınlar ve onların, bunların babaları ve oğulları da. Arada sırada –ama çok nadiren, çünkü onun ciddiyetinden, derinden gelen sesinden ya da bilgeliliğinden çekiniyorlardı– içlerinden birinin bir kuşkuyu dağıtmak için konuşmasını böldüğü oluyordu. Yüzyıl sona erecek miydi? Dünya 1900'e ulaşabilecek miydi? Soruyu yöneltene bakmadan, sakın bir özgüvenle ve sıklıkla bilmecelere başvurarak cevap veriyordu. 1900'de ışıklar sönecek ve gökten yıldızlar yağacaktı. Ama daha önce olağanüstü olaylar yaşanacaktı. Sesini bir sessizlik takip ediyor ve o sırada yanan odunların çıtırtısı ve alevlerin yuttuğu böceklerin vızıltısı duyuluyordu; bu esnada köylüler nefeslerini tutup geleceği hatırlamak için bel-

leklerini peşinen zorluyorlardı. 1896'da bir milyar koyun kıyından *sertão*'ya doğru koşacaktı ve deniz *sertão*'ya, *sertão* da denize dönüşecekti. 1897'de çöl çimenle kaplanacak, çobanlar ve koyunlar birbirine karışacak ve o andan itibaren sadece tek bir sürü ve tek bir çoban olacaktı. 1898'de şapkalar çoğalacak ama kafalar azalacaktı. 1899'daysa nehirler kırmızı akacak ve yeni bir gezegen, uzayı bir uçtan diğer uca geçecekti.

O halde hazırlık yapmak gerekiyordu. Kilisenin yanı sıra Efendimizin evinden sonra en önemli yapı olan ve cennetin ya da cehennemin bekleme odasını teşkil eden mezarlığı elden geçirmek ve geriye kalan zamanı en temel şeye, ruha adanmak gerekiyordu. Acaba kadın ya da erkek öbür tarafa giderken kıyafetleri, elbiseleri, fötr şapkaları, bağcıklı ayakkabıları ve İyi İsa'nın hiçbir zaman giymediği bütün o lüks yünlü ve ipeklileri de yanında götürecekti miydi?

Bunlar basit, kullanışlı vaazlardı. Adam oradan gittikten sonra hakkında konuşuyorlardı: O bir azizdi, mucizeler göstermişti, tıpkı Musa Peygamber gibi çölde alev alev yanan böğürtlen ağacını görmüştü ve bir ses ona Tanrı'nın telaffuz edilemez ismini söylemişti. Ve onun vaazlarını yorumluyorlardı. Böylece, imparatorluk yıkılmadan önce ve cumhuriyet kurulduktan sonra Tucano, Soure, Amparo ve Pombal sakinleri onun vaazlarını dinlediler; Bom Conselho, Geremoabo, Massacará ve Inhambupe kiliseleri aydan aya, yıldan yıla, yıkıntılarında yavaş yavaş yeniden doğdular ve onun öğretilerinden hareketle Monte Santo, Entre Ríos, Abadía ve Barracão mezarlıklarında duvarlar, nişler inşa edildi ve ölüm Itapicurú, Cumbe, Natuba, Mocambo'da şanına layık cenaze törenleriyle kutlandı. Alagoinhas, Uauá, Jacobina, Itabaiana, Campos, Itabaianinha, Gerú, Riachão, Lagarto, Simão Dias gecelerinde aydan aya, yıldan yıla bir sürü vaaz top-

landı. Bu vaazlar herkese güzel görünüyordu ve işte bu yüzden, önce bir köyde sonra diğerinde ve en sonunda da kuzeyin bütün köylerinde bu vaazları veren adama, gerçek adı Antônio Vicente, soyadıysa Mendes Maciel olmasına rağmen Vaiz denmeye başlandı.

AHŞAP bir parmaklık –ismi girişte gotik harflerle yazılı olan– *Jornal de Noticias* gazetesinin yazarlarını ve çalışanlarını, bir ilan vermek ya da bir haber getirmek için oraya kadar gelen insanlardan ayırıyor. Gazetecilerin sayısı dördü, beşi geçmiyor. Onlardan biri duvara sabitlenmiş bir arşivi araştırıyor; ceketsiz ama üzerlerinde sert yakalı gömlek ve papyon olan ikisi, üzerinde günün tarihinin okunduğu –2 Ekim 1896, Pazartesi– bir takvimin yanında heyecanlı bir biçimde sohbet ediyorlar ve bir başkası, kalın camlı miyop gözlüğü olan sarsak görünümü bir genç, etrafında olan bitene kayıtsız bir şekilde bir çalışma masasının arkasında kaz tüyü kalemle bir şeyler yazıyor. Dip tarafta, bir cam kapının ardında yönetim bölümü bulunuyor. Siperlikli şapkalı ve kâtip kolluklu bir adam ücretli ilanlar bankosunun ardında sıraya girmiş müşterilere hizmet veriyor. Bir hanımefendi ona şimdi bir karton uzattı. Veznedar, işaretparmağını ıslatarak sözcükleri sayıyor –Giffoni Lavmanları// Belsogukluğunu, Basurları, Vajinal Akıntıları ve İdrar Yollarındaki bütün rahatsızlıkları tedavi eder// Tümü Madame A. De Carvalho eliyle hazırlanıyor// Adres: Rua Primeiro de Março No 8– ve fiyatı söylüyor. Hanımefendi ödemeyi yaptıktan sonra para üstünü alıp gittiğinde, onun arkasında bekleyen kişi bankoya yaklaşmış veznedara bir kâğıt uzatıyor. Üzerindeki koyu renk uzun setre ve melon şapka oldukça yıpranmış görünüyor. Kıvrıkcık kızıl saçlar kulaklarını örtüyor. Uzun denebilecek boyda, geniş omuzlu,

güçlü ve olgun bir adam. Veznedar parmağını kâğıdının üzerinde gezdirerek ilanın sözcüklerini sayıyor. Birden alını buruşuyor, parmağını kâğıttan kaldırıyor ve yanlışı okumuş olmaktan korkuyormuş gibi metni gözlerine iyice yaklaştırıyor. Ardından, karşısında bir heykel gibi duran müşteriye şaşkınlık içinde bakıyor. Tedirgin bir şekilde gözlerini kırıştırdıktan sonra adama beklemesini işaret ediyor. Elinde sallanan kâğıtla birlikte, ayaklarını sürüyerek buldukları yeri bir uçtan diğer uca geçiyor, yönetim bölümünün camını parmaklarıyla tıklatıp içeri giriyor. Birkaç saniye sonra tekrar beliriyor ve müşteriye içeri girmesini işaret ediyor. Ardından işine geri dönüyor.

Koyu renk giyimli adam *Jornal de Notícias*'ın diğer ucuna doğru yürürken topuklarından sanki altlarında nal takılıymış gibi ses çıkıyor. İçi ağzına kadar kâğıt, gazete ve İlerici Cumhuriyetçi Parti'nin afişleriyle –Birlik İçinde Bir Brezilya, Güçlü Bir Ulus– dolu küçük büroya girince ona güleç bir merakla, tuhaf bir hayvana bakar gibi bakan bir adamın kendisini beklediğini görüyor. Genç, esmer ve enerjik görünümlü adam odadaki yegâne çalışma masasında oturuyor; ayağında çizme, üzerindeyse gri bir takım elbise var.

“Benim adım Epaminondas Gonçalves, gazetenin yöneticisiyim,” diyor. “Buyurun, oturun.”

Koyu renk kıyafetli adam belli belirsiz bir selam veriyor ve elini şapkasına götürüyor ama ne onu başından çıkarıyor ne de bir söz söylüyor.

“Siz bunu yayımlamamızı mı istiyorsunuz?” diye soruyor gazetenin yöneticisi elindeki kâğıdı sallayarak.

Koyu renk kıyafetli adam başıyla onaylıyor. Saçları gibi kızıl bir keçisakalı var ve çok açık renk gözleri insanın içine işliyor; geniş ağzı sert bir biçimde buruşmuş ve kocaman açılmış burun delikleri ihtiyaç duyduklarından çok daha fazla havayı içine çekiyormuş gibi görünüyor.

“Eğer tutarı iki bin *reis*'i aşmazsa,” diye mırıldanıyor zorlanan bir Portekizceyle. “Bütün param o kadar.”

Epaminondas Gonçalves gülmekle sinirlenmek arasında tereddüt ediyormuşçasına duraklıyor. Adam hâlâ ayakta ve çok ciddi bir şekilde ona bakıyor. Yönetici kâğıtta yazanları bir kez daha okumaya karar veriyor:

“Adalet sevdalıları, Canudos idealistleri ve dünyanın tüm başkaldıranlarıyla beraber 4 Ekim günü akşam saat altıda Libertad Meydanı'nda düzenlenecek olan dayanışma mitingine davetlidir,” diye yavaşça okuyor. “Bu mitingi kimin düzenlediğini öğrenebilir miyim?”

“Şu an için ben,” diye ânında cevap veriyor adam. “Yok eğer *Jornal de Noticias* bunu üstlenmek isterse, *wonderful!*”

“O heriflerin Canudos'ta ne yaptıklarını biliyor musunuz?” diye mırıldanırken bir yandan da masasına vuruyor Epaminondas Gonçalves. “Başkasına ait olan bir araziyi işgal etmek ve orada hayvanlar gibi tam bir kömün hayatı yaşamak.”

“Takdire şayan iki davranış,” diye onaylıyor koyu renk kıyafetli adam. “İşte bu yüzden tüm paramı bu ilan için harcamaya karar verdim.”

Yönetici bir an için sessiz kalıyor. Yeniden ona dönüp konuşmadan önce öksürerek gırtlığını temizliyor:

“Sizin kim olduğunuzu öğrenebilir miyim, bayım?”

Büyüklük taslamaksızın, kibirlilik yapmadan, görkemli bir havaya bürünmek için en ufak bir çaba harcamadan, adam kendini şöyle takdim ediyor:

“Bir özgürlük savaşçısı, bayım. İlan yayımlanacak mı?”

“Bu mümkün değil,” diye cevap veriyor artık duruma hâkim olan Epaminondas Gonçalves. “Bahia'daki

yetkililer gazetemi kapatmak için zaten bir bahane bekliyorlar. Lafta cumhuriyeti kabul etmiş olsalar da özünde hâlâ monarşistler. Biz eyaletin gerçek anlamda cumhuriyetçi olan yegâne gazetesiyiz, bunu fark etmiş olduğunuzu düşünüyorum.”

Koyu renk kıyafetli adam küçümseyici bir hareket yapıyor ve dişlerinin arasından fısıldıyor, “Bunu bekliyordum.”

“Bu ilanı *Diário de Bahia*’ya götürmenizi tavsiye etmem,” diye ekliyor yönetici, kâğıdı ona doğru uzatırken. “O gazete, aynı zamanda Canudos’un da sahibi olan Canabrava baronuna ait. Hapsi boylayabilirsiniz.”

Koyu renk kıyafetli adam hiçbir şey söylemeden olduğu yerde dönüyor ve ilan kâğıdını cebine yerleştirerek odadan çıkıyor. Kimseye bakmadan, veda dahi etmeden, o sesli yürüyüşüyle gazeteciler ve ücretli ilan müşterileri tarafından gözcüyle izlenerek –kederli bir siluet, dalgalanan parlak saçlar– gazeteyi bir uçtan diğer uca geçiyor. Miyop gözlüklü genç gazeteci, o geçtikten sonra masasından kalkıyor ve elinde sarımtırak bir kâğıtla, Epaminondas Gonçalves’in hâlâ yabancıнын arkasından baktığı yönetim bölümüne doğru gidiyor.

“Ekselansları Bahia Eyalet Valisi Luis Viana Beyefendi’nin emriyle Dokuzuncu Piyade Taburu’na bağlı Teğmen Pires Ferreira komutasındaki bir bölük, çiftliği işgal eden haydutları Canudos’tan atmak ve elebaşları Sebastianist Vaiz Antônio’yu ele geçirmek göreviyle bugün Salvador’dan hareket etti,” diye kapının eşiğinden okuyor. “Efendim, birinci sayfaya mı koyalım yoksa iç sayfalara mı?”

“Ölüm ilanlarının altına koyun gitsin,” diyor yönetici ve koyu renk kıyafetli adamın biraz önce gözden kaybolduğu sokağı işaret ederek soruyor: “O herifin kim olduğunu biliyor musun?”

“Galileo Gall,” diye cevap veriyor miyop gazeteci. “Kafalarına dokunmak için Bahia’lılardan izin isteyip duran bir İskoçyalı.”

Pombal’de bir kunduracıyla sakat sevgilisinin oğlu olarak doğmuştu; anası sakatlığına rağmen ondan önce üç erkek, ondan sonra da kuraklığa rağmen hayatta kalan bir kız doğurmuştu. Adını Antônio koydular ve eğer dünyada mantık olsaydı yaşamaması gerekirdi, zira henüz emeklediği sırada ekili alanları, insanları ve hayvanları öldürerek bütün bölgeyi mahveden bir felaket yaşandı. Kuraklık yüzünden neredeyse tüm Pombal kıyıya doğru göç etti ama onun elinden çıkmamış ayakkabı giyen tek bir ayağın olmadığı o yerleşim merkezinden yarım asırlık hayatı boyunca bir fersahtan fazla uzaklaşmamış olan Tiburcio da Mota evini terk etmeyeceğini ilan etti. Ve sözünü tuttu; onunla Pombal’de topu topu iki düzine insan kaldı, zira Lazarist papazlar misyonu bile boşaldı.

Bir yıl sonra Pombal’den gidenler, alçak kesimlerin suyla yeniden buluştuğu ve artık tahıl ekimi yapılabileceği haberleriyle cesaretlenip geri dönmeye başladığında Tiburcio da Mota, tıpkı birlikte yaşadığı sakat sevgilisi ve üç büyük oğlu gibi çoktan öbür dünyayı boylamıştı. Yenilebilecek her şeyi, bunlar bittikten sonra yeşil olan her şeyi ve en sonunda da dişlerin çiğneyebildiği her şeyi yemişlerdi. Onları toprağa vermiş olan papaz, Don Casimiro, açlıktan değil aptallıktan, ayakkabı atölyesindeki derileri yedikleri ve keçilerin bile yanına yaklaşmadığı, leş kokulu sivrisinek yatağı Boi Lagünü’nün suyunu içtikleri için öldüklerini söylüyordu. Don Casimiro, Antônio’yla küçük kız kardeşini yanına alıp onları temiz hava diyeti ve dualarla yaşatmayı başarmıştı ve şimdi köyün evleri yeniden dolunca onlara bir yuva aradı.

Canabrava baronunun çiftliğinde çalışmaya giden vaftiz anası küçük kızı yanında götürdü. O sırada beş yaşında olan Antônio ise Pombal'ın Tekgöz denen –bir gözünü kavgada kaybetmişti– diğer kunduracısı tarafından evlat edinildi; Tekgöz, mesleği Tiburcio da Mota'nın atölyesinde öğrenmişti ve Pombal'e geri dönünce onun müşterilerini devraldı. Kaba saba bir adamdı, sık sık sarhoş oluyor ve sabahları gözlerini bir sokak köşesinde açtığına leş gibi *cachaça*¹ kokuyordu. Karısı yoktu ve Antônio'yu bir yük havyanı gibi çalıştırıyordu: süpürtüyor, temizletiyor, çivileri, makasları, kalıpları, çizmeleri taşıyor ya da tabakhaneye gönderiyordu. Onu, arkadaşlarıyla içki içmediği saatlerin tamamını geçirdiği bir tezgâhın hemen yanında duran bir hayvan postunun üzerinde uyutuyordu.

Yetim çocuk ufak tefek ve uysaldı ve Pombal kadınlarında merhamet uyandıran ürkek bakışları vardı. Bu kadınlar imkân bulduklarında ona yiyecek bir şeyler ya da çocuklarının artık giymediği kıyafetleri veriyorlardı. Bir gün toplanıp –sakat kadını tanımış, sayısız vaftizlerde, kiliseye kabul törenlerinde, cenazelerde ve düğünlerde onunla birlikte dedikodu yapmış yarım düzinesi– Tekgöz'ün atölyesine gittiler ve ondan, ilk komünyon törenine hazırlanması için Antônio'yu din kursuna göndermesini talep ettiler. Eğer çocuk bu yapılmadan ölürse Tanrı'nın hesap soracağını söyleyerek onu öylesine korkuttular ki kunduracı istemeyerek de olsa çocuğun her akşamüstü ayın saatinden önce misyonda verilen din derslerine katılmasını kabul etti.

Bunun üzerine, Lazarist öğretilerin onda yarattığı değişimlerin sonucunda, kısa bir süre sonra Küçük Sofu diye

1. Şekerkamışından imal edilen Brezilya'ya özgü çok sert bir içki. (Ç.N.)

çağrılmaya başlanacak olan çocuğun hayatında kayda değer şeyler oldu. Vaazlardan sanki tüm kötülüklerden arınmış gibi rahatlamış bakışlarla çıkıyordu. Tekgöz onu birçok kez gecenin bir vakti, karanlıkta diz çökmüş bir halde, İsa'nın çektiği acılara ağlarken gördüğünü anlattı; o sırada öylesine kendinden geçiyormuş ki ancak sarsarak gerçek dünyaya geri getiriliyormuş. Başka geceler onun uykusunda, çok heyecanlı bir biçimde, Yehuda'nın ihanetinden, Mezdelli Meryem'in tövbesinden, dikenli taçtan bahsettiğini işitiyormuş; bir seferindeyse tıpkı São Francisco de Sales'in on bir yaşını doldurunca yaptığı gibi öle-ne dek bakırlık yemini ettiğini duymuş.

Antônio hayatını adayacağı bir meşgale bulmuştu. Tekgöz'ün söylediklerini uysallıkla yerine getirmeye devam ediyordu ama bunları hep gözleri yarı kapalı bir halde ve dudaklarını hafifçe oynatarak yapıyordu; bu yüzden yerleri süpürüyor, tabakhaneye koşuyor ya da Tekgöz'ün çekilediği köseleyi tutuyor görünmesine rağmen gerçekte dua ettiğini herkes anlıyordu. Çocuğun davranışları üvey babayı rahatsız ediyor ve korkutuyordu. Küçük Sofu, misyondan verdikleri dinî resimlerle ve *xique-xique* kaktüsünden bizzat kendisinin yontup boyadığı bir haçla uyuduğu tarafta yavaş yavaş bir dua köşesi oluşturdu. Yatağa yatarken ve uykudan kalkınca dua etmek için orada bir mum yakıyor ve Pombal'deki diğer çocukların yaptığı gibi boş vakitlerini çayırarda koşturarak, evcilleştirilmemiş hayvanların sırtına eversiz binerek, güvercin avlayarak ya da boğaların burulmasını seyretmeye giderek geçirmek yerine orada diz çöküp ellerini kavuşturuyor ve suratında kederli bir ifadeyle dua ediyordu.

İlk komünyonuna katılmasının ardından Don Casimiro'nun yardımcısı oldu, papaz öldükten sonra ise gidip gelirken günde bir fersah yol kat etmesini gerektiren misyonda, Lazarist ayinlere yardım ederek işini sürdür-

dü. Ayın alaylarında tütsüyü dolaştırıyor, Meryem'le İyi İsa'nın dinlenmek için mola verdikleri köşelerdeki sunakların ve omuzların üzerinde taşınan platformun süslenmesine yardımcı oluyordu. Küçük Sofu dindar olduğu kadar iyi yürekliydi de: Albay Ferreira'nın otlaklarında gözlerine katarakt illeti inene kadar çalışmış ve o günleri özleyen kör Adelfo'ya otlaklara giderken refakat ettiğini görmek Pombal sakinleri için çok alışıldık bir sahneydi. Kör adamı kolundan tutup engebeli arazide yürürken elindeki sopayla toprağı eşeleyip yılanları kaçırıyor ve onun anlattığı hikâyeleri sabırla dinleyerek onu otlığa kadar götürüyordu. Antônio ayrıca, köy sakinleri Pombal'e yaklaşmasını yasakladığından beri yabani bir hayvan gibi yaşayan cüzamlı Simeón için yemek ve giysi topluyordu. Küçük Sofu, onun için dilendiği tahılları, ekme ve kurutulmuş et parçalarını bir çıkının içine doldurup haftada bir kez ona götürüyordu ve köylüler de onun, yalınayak dolaşan, saçları uzamış ve bütün vücudu sadece sarı bir kabukla kaplı ihtiyarın yanına, cüzamlının mağarasının bulunduğu yamaçtaki kayaların arasından yolunu bularak su kuyusuna doğru gidişini uzaktan seyrediyorlardı.

Vaiz'i ilk gördüğünde on dört yaşındaydı ve daha birkaç hafta önce korkunç bir hayal kırıklığı yaşamıştı. Lazarist misyonundan Peder Moraes ona rahip olamayacağını, çünkü nikâhsız anne babadan doğduğunu söyleyince başından aşağı kaynar sular dökülmüştü. Peder, herhangi bir göreve atanmadan da Tanrı'ya hizmet edebileceğini söyleyerek ve laik birader olarak kabul edilme ihtimalinin olduğu bir Fransisken manastırıyla görüşmeler yapacağına söz vererek onu yatıştırılmaya çalıştı. Küçük Sofu o gece öylesine hıçkırıklara boğularak ağladı ki, öfkelenen Tekgöz yıllar sonra ilk kez onu tekme tokat dövdü. Yirmi gün sonra, kavurucu öğlen güneşinin altın-

da, Pombal'in tam ortasından geçen yolda uzun boylu, esmer, siyah saçlı, keskin bakışlı, mor bir tunik giymiş, yarım düzine kadar dilenci kılıklı ama mutlu görümlü insanın takip ettiği bir adam belirdi ve Don Casimiro'nun ölümünden beri kuşlar heykellerinin arasına yuva yapacak denli harabeye dönmüş olan kâgir, çatısı kiremitli eski şapel istikametine doğru köyü hızlı adımlarla geçti. Birçok Pombal sakini gibi Küçük Sofu da hacının, yanındakilerle birlikte yere oturup dua ettiğini gördü ve o akşam onu ruhun kurtuluşu için vaaz verirken, dinsizleri eleştirirken ve geleceği öngörürken dinledi.

Küçük Sofu o gece kunduracı atölyesinde değil, Pombal Meydanı'nda, toprak üstünde, azizin etrafında yatan hacılarla birlikte uyudu. Ertesi sabah, ertesi akşam ve Pombal'de kaldığı süre boyunca her gün, şapeldeki bankların ayaklarını ve arkalıklarını tamir ederken, zeminini düzeltirken ve o güne kadar köyle iç içe bir toprak parçasından ibaret olan mezarlığa bağımsızlık kazandıracak taştan bir duvarı örerken aziz ve müritleriyle birlikte çalıştı. Ve her gece onun yanında diz çöküp ağzından çıkan gerçekleri büyülenmiş bir şekilde dinledi.

Ama Vaiz'in Pombal'deki son dan bir önceki gecesinde, Küçük Sofu Antônio, gideceği her yerde ona eşlik etmek için izin isteyince azizin önce gözleri (yoğun ve aynı zamanda donmuş gibiydiler) ve sonra da ağzı hayır dedi. Küçük Sofu, Vaiz'in yanında diz çöküp hüngür hüngür ağladı. Gece bir hayli ilerlemişti ve Pombal gibi birbirlerine düğümlemiş haldeki pejmürde kılıklı müritler de uyuyorlardı. Ateşler sönmüştü ama yıldızlar başlarının üzerinde parlıyor ve ağustosböceklerinin şarkıları işitiyordu. Vaiz, doya doya ağlasın diye delikanlıyı kendi haline bıraktı, tuniğinin kenar kıvrımını öpmesine müsaade etti ve Küçük Sofu, kalbinin kendisine İyi İsa'ya bu şekilde daha iyi hizmet edeceğini söylediğini ileri sürüp pe-

şinden gelmesine izin vermesi için bir kez daha yalvardığında hiç istifini bozmadı. Delikanlı, Vaiz'in ayak bileklerine sarıldı ve nasır tutmuş ayaklarını defalarca öptü. Vaiz, delikanlının artık bitkin düştüğünü fark edince, Küçük Sofu'nun kafasını ellerinin arasına aldı ve onu kendisine bakmaya zorladı. Suratını kendisinininkine yaklaştırıp sert bir ifadeyle ona, "Tanrı'yı uğruna acı çekecek kadar seviyor musun?" diye sordu. Küçük Sofu başını birkaç kez evet anlamında salladı. Vaiz tuniğini kaldırdı ve ağaran günün ilk ışıklarında delikanlı onun, etinin içine gömülmüş bir dikenli teli belinden çıkardığını gördü ve, "Bunu şimdi sen tak," dediğini duydu. Küçük Sofu'nun elbisesini kaldırıp dikenli kemeri beline yerleştirmesine, sıkıp düğümlemesine bizzat yardım etti.

Yedi ay sonra Vaiz –kimi yüzlerin değiştiği, sayısının arttığı, devasa ve yarı çıplak bir zencinin dahil olduğu ama yoksulluklarının ve gözlerindeki mutluluğun aynı kaldığı– maiyetiyle birlikte bir toz girdabının arasında Pombal'de yeniden belirdiğinde dikenli kemer, Küçük Sofu'nun ilk başta moraran, sonra yara olan ve daha sonra da koyu renk bir kabuk bağlayan belinde durmayı sürdürüyordu. Onu tek bir gün bile çıkarmamıştı ve arada bir, vücudun gündelik hareketleriyle gevşeyen teli yeniden sıkıyordu. Peder Moraes, belli miktarda gönüllü acının Tanrı'nın hoşuna gideceğini, ama belli bir sınır aşıldığında söz konusu fedakârlığın şeytan tarafından teşvik edilen sapıkça bir zevke dönüşebileceğini ve onun bu sınırı her an aşma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu anlatarak, onu bu dikenli kemeri taşımaktan vazgeçirmeye çalışmıştı.

Ama Antônio ona kulak asmadı. Vaiz ve maiyetinin Pombal'e geri döndüğü gün, Küçük Sofu yerli beyaz melezi Umberto Salustiano'nun dükkânındaydı ve onun, etrafı havarilerinin yanı sıra kadınlı, erkekli onlarca köy

sakini tarafından çevrili bir halde bir metre uzağından geçtiğini ve önceki seferki gibi doğrudan şapele yöneldiğini gördüğünde, kalbi tıpkı burnundan giren hava gibi göğsünün içinde taşlaşmıştı. Heyecan ve coşku içindeki halkın arasına karışarak peşinden gitti ve belli bir mesafede dua ederken kanının artık farklı aktığı duygusuna kapıldı. Ve o gece, henüz yanına yaklaşmaya cüret edemedi, tamamen dolu meydanda, alevlerin ışığında vazasını dinledi. Bu kez tüm Pombal onu dinlemeye gelmişti.

Neredeyse şafak sökmek üzereyken dualar etmiş, ilahiler söylemiş, Tanrı'dan onlara şifa istemesi için hasta çocuklarını getirmiş, ona ıstıraplarını anlatmış ve geleceğin kendilerine ne getireceğini sormuş olan köy halkı gittikten ve tilmizler, her zaman yaptıkları gibi birbirlerine yorgan ve yastık vazifesi görerek çoktan uykuya daldıktan sonra Küçük Sofu, komünyonu katılırken takındığı o aşırı saygılı haliyle paçavralar içindeki bedenlerin arasından zorlukla ilerleyerek gür saçlı başını kollarından birine dayamış halde yatan mor, karanlık siluetin yanına vardı. Ateşler artık sönmek üzereydi. Onun geldiğini gören Vaiz'in gözleri açıldı ve Küçük Sofu onlara bakar bakmaz adamın onu beklemekte olduğunu anladığını, o günden sonra hikâyesini dinleyen herkese sürekli tekrarlayacaktı. Tek kelime etmeden –zaten istese de bunu yapamazdı– kaba dokuma gömleğini açtı ve belinde takılı duran teli ona gösterdi.

Vaiz, onu birkaç saniye boyunca gözlerini kırpmadan süzdükten sonra başıyla onayladı ve yüzünde kısa süreli bir tebessüm belirdi ki, Küçük Sofu bunun kutsanması anlamına geldiğini ilerleyen yıllarda yüzlerce kez söyleyecekti. Vaiz hemen yanında boş duran ve bedenler öbeğinin arasında sanki ona ayrılmış gibi görünen küçük alanı işaret etti. Şeytana karşı savaşmak üzere birlikte

yollara düşmeye Vaiz tarafından layık görüldüğünü sözcüklere ihtiyaç duymadan anlayan delikanlı oraya çömeliverdi. Gececi köpekler ve Pombal'in erkenci sakinleri, Küçük Sofu'nun mutluluktan kaynaklandığını bilmedikleri hıçkırıklarını daha uzun süre dinlediler.

GERÇEK İSMİ Galileo Gall değildi ama bir özgürlük savaşçısı ya da kendi deyimiyle bir devrimci ve frenolog olduğu doğrudu. Hakkında verilmiş iki ölüm cezası dünya üzerinde ona eşlik ediyordu ve kırk altı yıllık ömrünün beş yılını hapishanede geçirmişti. Yüzyılın ortalarında, İskoçya'nın güneyinde, babasının doktorluk yaptığı ve Proudhon'la Bakunin'in fikirlerini yaymak için bir topluluk kurmaya çalıştığı ama başarısız olduğu bir kasabada doğmuştu. Diğer çocuklar peri masalları dinlerken o, mülkiyetin bütün toplumsal kötülüklerin kökeni olduğunu, yoksulların sömürü ve gericilik zincirlerini ancak şiddet aracılığıyla kırabileceğini dinleyerek büyümüştü.

Babası, o dönemin en saygın bilgilerinden biri olarak kabul ettiği bir adamın, anatomist, fizikçi ve frenoloji biliminin kurucusu Franz Joseph Gall'in tilmiziydi. Frenoloji, Gall'in diğer müritleri için sadece zekâ, içgüdü ve duyguların beyin korteksinde yer alan organlar olduğuna, bunların ölçülebileceğine ve bunlara dokunulabileceğine inanmaya dayanan bir bilim dalıyken, Galileo'nun babası için dinin ölümü, maddeciliğin ampirik temeli; ruhun, felsefi büyücülüğün iddia ettiği gibi kestirilemez ve elle tutulamaz bir şey olmayıp tıpkı duygular gibi bedenin bir parçasını teşkil ettiğinin ve tıpkı onlar gibi araştırılabilir, klinik olarak tedavi edilebilir bir şey olduğunun kanıtı anlamına geliyordu. İskoç baba, aklı erdiği yaştan itibaren şu basit ilkeyi oğluna aşıladı: Dev-

rim toplumu, bilim de bireyi tüm felaketlerinden kurtaracaktır. Galileo varlığını her iki amaç uğruna mücadele etmeye adanmıştı.

Bölücü fikirleri yüzünden İskoçya'daki yaşamı gidecek zorlaşan baba, Güney Fransa'ya taşındı ve orada, Bordeaux'lu iplik işçilerine bir grev sırasında yardım etmekten ötürü 1868 yılında tutuklanarak Cayenne'e gönderildi. Orada öldü. Galileo ertesi yıl bir kilise yangınında yarıdakçılıkla suçlanarak –askerler ve bankacıların ardından en çok nefret ettiği kişiler papazlardı– cezaevine kondu ama birkaç ay sonra oradan kaçtı ve bir süre boyunca babasının eski arkadaşı Parisli bir doktorla birlikte çalıştı. O dönemde, polisin artık ezberlediği ismini değiştirip Galileo Gall ismini aldı ve Lyon'da basılan *L'Étincelle de la révolte*¹ isimli gazetede politik ve bilimsel içerikli kısa yazılar yayımlamaya başladı.

Gurur duyduğu şeylerden biri insan türünün kurtuluşu için 1871'de Mart'tan Mayıs'a kadar Parisli komünçülerle omuz omuza mücadele etmiş ve Thiers güçleriyle katledilen otuz bin erkek, kadın ve çocuğun soykırımına tanıklık etmiş olmaktı. O da ölüme mahkûm edildi ama infazdan önce, gardiyanlık yapan çavuşu öldürüp kıyafetlerini giyerek kışladan kaçmayı başardı. Barcelona'ya gitti ve orada birkaç yıl boyunca tıp eğitimi alırken aynı zamanda da parmak uçlarını kafatasının üzerinden sadece bir kez geçirerek her insanın en gizli eğilim ve özelliklerini saptamakla meşhur Mariano Cubí adındaki bilginin frenoloji çalışmalarına katıldı. Yakında doktor çıkacak gibi görünürken özgürlük ve ilerleme aşkı ya da maceraperest ruhu hayatına bir kez daha hareket getirdi. İspanya'nın temellerini sarsacağına inandıkları bir fırtı-

1. (Fr.) Başkaldırının kıvılcımı. (Ç.N.)

nayı başlatmak için bir gece aynı fikirleri paylaştığı bir avuç yoldaşıyla birlikte Montjuic Kışlası'na saldırdılar. Ama birisi ihbar ettiği için askerler onları kurşun yağmuruyla karşıladılar. Yoldaşları gözlerinin önünde birer birer devrildi; yakalandığında vücudunun birçok yerinde yaralar vardı. İdama mahkûm edildi ama İspanyol yasaları bir yaralının ölüm cezasının infaz edilmesine izin vermediği için onu öldürmeden önce iyileştirmeleri gerekiyordu. Dost ve etkili kişiler onu hastaneden kaçırıp sahte belgelerle bir yük gemisine bindirdiler.

Ülkeleri, kıtaları aşarken çocukluğunun fikirlerine daima sadık kalmıştı. Maceralar, hapishaneler, baskınlar, gizli toplantılar, kaçışlar, talihsizlikler ve babası, Proudhon, Gall, Bakunin, Spurzheim, Cubí gibi üstatlarının öğretilerini örneklerle zenginleştirerek teyit eden not defterleri arasında geçen bu yaşam boyunca sarı, siyah, kırmızı ve beyaz kafaları ellemiş, şartların durumuna göre politik eylemle bilimsel uygulama arasında gidip gelmişti. Toplumsal düzen ve dinî inançlara saldırmaktan ötürü Türkiye, Mısır ve Amerika Birleşik Devletleri'nde hapis yatmıştı ama şansının hep yaver gitmesi ve tehlikeyi umursamaması sayesinde parmaklıkların ardında hiçbir zaman uzun süre kalmadı.

1894 yılında Bahia kıyılarında kaza geçiren ve kalıntıları sonsuza dek São Pedro Kalesi'nin önünde karaya oturmuş halde duran Alman gemisinin doktoruydu. Brezilya köleliği kaldırılı henüz altı yıl ve imparatorluktan cumhuriyete geçeli de beş yıl olmuştu. Buranın ırklar ve kültürler karışımı, toplumsal ve politik coşkusu, Avrupa ve Afrika'nın yanı sıra o güne dek tanımadığı başka şeylerin daha bir arada yaşadığı bir toplum oluşu onu büyüledi. Burada kalmaya karar verdi. Diploması olmadığı için bir muayenehane açamadı, bu yüzden geçimini, diğer yerlerde yapmış olduğu gibi, yabancı dil dersleri ve

On dokuzuncu yüzyıl Brezilya'sının derinliklerinde Canudos adlı bir yer vardır; dünyanın bütün lanetlilerinin; hayat kadınları, dilenciler, haydutlar ve her tür paryanın evidir burası. Tarih ve medeniyetin tamamen yok edildiği bu bölge paradan, vergiden, evlilik kurumundan, nüfus sayımından muaftır. Bu yanı sıra devrimci ruhun en saf hali için bir kazan, gerçek anlamda özgürlükçü bir cennetin potansiyelini taşıyan ve Brezilya hükümetinin ne olursa olsun yok etmeye ant içtiği bir eyalettir.

Belki de en iddialı ve trajik olan bu romanında Mario Vargas Llosa, Canudos'u gerçeklerden yola çıkarak yorumluyor. Toplum ile iktidar arasındaki sonu gelmez ve dehşet verici savaşın her iki tarafına da ışık düşürüyor. Böylece Latin Amerika'nın devrimci geçmişini; tutku, şiddet ve fanatizmle birlikte gelen yıkımı anlatan unutulmaz bir roman çıkıyor ortaya.

"Büyük ölçekte bir modern trajedi... Dökülen kan gibi karanlık."

Salman Rushdie

"Büyüleyici olmayan tek bir sayfası yok... Vargas Llosa bilhassa savaşın yarattığı kargaşayı ve kavrayış yetersizliğiyle şaşkına dönen tarafları gözler önüne serebilmiş."

The Sunday Telegraph

#devrim #içsavaş #kargaşa #fanatizm #ölüm #inanç #aşk #fedakarlık #ihtiras
#latinamerika

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5258-2

9 789750 752582